

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Директор КЗ «Пеньківський
ліцей Вінницького району
Вінницької області»**

_____ **Іван Микичур**

«_____» _____ **2022 р.**

**ПРОГРАМА РОБОТИ ІЗ
ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ НА
2022-2023 н.р.**

**В КЗ «Пеньківський ліцей
Вінницького району Вінницької
області»**

ПРОГРАМА РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

I. Вступ

У Концепції загальної середньої освіти зазначено: «Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання та вміння для творчого розв’язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни». Час ставить перед освітою нове завдання: школа повинна займатися пошуком індивідуальності, адже так важливо виявити всіх, хто цікавиться знаннями з різних галузей науки і техніки, допомогти втілити в життя їхні плани й надії, якомога повніше розкрити свої здібності. Будь-якому суспільству потрібні обдаровані люди, а особливо нашій державі, яка перебуває на шляху європейського вибору, і завдання суспільства полягає в тому, щоб побачити та розвинути здібності кожного. Дати учневі змогу не лише отримати знання понад державний мінімум, а й розвинути свій інтелект у самостійній творчій діяльності, з урахуванням індивідуальних особливостей та нахилів, відчувати свою значущість, належність до науки, ознайомитися з методами наукової та творчої роботи, задовольнити пізнавальні інтереси – завдання сучасної школи.

Програма роботи з обдарованими дітьми спрямована на формування конкурентноспроможної особистості, здатної до творення культури та самотворення, постійного духовного самовдосконалення шляхом створення оптимальних умов для виявлення, підтримки та розвитку їх творчого потенціалу, самореалізації та успішної соціалізації. З метою створення системи роботи з обдарованими дітьми та її функціонування необхідно вважати талановитими і обдарованими тих дітей, хто в силу видатних здібностей демонструє високі показники та унікальність у вивченні основ наук, у поезії, літературі, музиці, хореографії, живописі, народно-прикладному мистецтві, вокалі, спорті; хто має загальну багатопланову обдарованість та талановитість.

Програма роботи з обдарованими дітьми на 2022-2023 роки розроблена з метою створення у закладі пошуку, розвитку й педагогічної підтримки талановитих дітей, стимулювання їх творчого самовдосконалення, соціалізації та самореалізації у сучасному суспільстві. Програма роботи з обдарованими дітьми є логічним впровадженням науково-методичної проблеми закладу «Розвиток творчих здібностей учнів через призму соціально-психологічних досліджень та самоосвітню діяльність».

Актуальність Програми визначається соціальними чинниками, за яких необхідно подбати про збереження та розвиток «золотого фонду» країни, який у майбутньому державотворчому процесі українського суспільства займе місце духовної еліти. За умов реформування системи національної освіти, піднесення ролі творчої особистості в суспільстві проблема розвитку обдарованих дітей є значною і актуальною.

Метою Програми роботи з обдарованими дітьми є:

- розвиток інтелектуальних, творчих здібностей дітей;

- створення сприятливих умов для самореалізації особистості учня;
- забезпечення якісного психолого-педагогічного супроводу, діагностики обдарованих учнів, визначення особливостей їх обдарованості;
- покращення якості підготовки учнів щодо стандартів базової загальної та середньої освіти;
- підвищення результативності олімпіад, конкурсів, турнірів, науково-дослідницьких робіт учнів, членів МАН;
- створення умов для ранньої профілізації учнів;
- підвищення рівня компетентності та педагогічної майстерності вчителів школи.

Завдання Програми:

- розробка заходів з пошуку й цілеспрямованого відбору обдарованих дітей;
- створення системи психолого-педагогічної підтримки та супроводу обдарованих учнів;
- створення сприятливих умов для інтелектуального, духовного, морального, естетичного, фізичного розвитку учнів та надання їм можливості для самореалізації;
- розробка методичних рекомендацій і програм для ефективного навчання та розвитку обдарованих дітей, їх професійної орієнтації;
- оновлення змісту, форм і методів роботи з обдарованими дітьми;
- підготовка вчителів до роботи з обдарованою учнівською молоддю;
- створення системи стимулювання інтелектуально і творчо обдарованих учнів і вчителів, які з ними працюють;
- формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості, підготовленої до професійного самовизначення шляхом поглибленого вивчення профільних дисциплін за програмами, створеними педагогами закладу.

II. Компоненти перспективної моделі «Обдаровані діти»

Психофізіологічні властивості учня:

- наявність природних задатків до активного й цілісного світосприйняття;
- природні потреби в розумовій праці;
- розвиненість форм чуттєвого сприйняття;
- інтуїтивність;
- впевненість у собі, адекватна самооцінка, усвідомлення власної природно-соціальної цінності, прагнення власної емоційної незалежності.

Інтелектуальні здібності:

- пізнавальний інтерес;
- інформаційна ерудиція;
- високий рівень інтелектуального розвитку;
- нестандартність мислення, його дивергентність;
- здатність до абстрагування;
- діалектне бачення.

Креативний потенціал:

- оригінальність у вирішенні навчально-пізнавальних питань;
- ініціативність;
- неординарність підходів;

- інтенсивність розумової праці.

Світоглядні цінності:

- розвиненість громадських гуманістичних, моральних, естетичних, державно-правових, економічних, екологічних якостей;
- високий рівень свідомості й культури;
- активність та ініціативна відповідальність;
- здатність до аргументованого ризику;
- високий рівень самоаналізу та самоконтролю;
- уміння співпрацювати з партнерами.

III. Перспектива організації та змісту навчального процесу в роботі з обдарованими дітьми

Основні завдання оновлення змісту та організації навчального процесу:

- застосування інноваційних технологій, оптимізація та інтенсифікація навчання;
- орієнтація на науково-дослідницьку і творчу діяльність учнів;
- урахування особливостей індивідуального розвитку учня, його інтересів та нахилів;
- забезпечення відповідних умов фізичного і морального здоров'я учнів;
- включення до навчального плану спецкурсів, факультативів, курсів за вибором;
- створення авторських програм та концепції з урахуванням державних стандартів освіти.

Напрямки організації змісту навчального процесу:

- розвиток у школярів якісно високого рівня світоглядних переконань;
- формування гуманітарного стилю мислення;
- формування духовного потенціалу особливості школяра як внутрішньої розумової сили її розвитку, спрямованої на творче самовираження, самоствердження й самореалізацію;
- розробка індивідуальних планів навчання з окремих дисциплін як умова оптимізації формування творчої індивідуальності учня;
- розвиток науково-дослідницьких умінь, навичок та творчих здібностей учнів;
- визначення навчального рейтингу учнів.

Педагогічні технології в реалізації програми:

- особистісно орієнтована технологія навчання;
- технологія розвивального навчання;
- технологія проектного навчання;
- опора на інтенсивні технології навчання вчителів-експериментаторів.

Перспектива соціально-психологічного забезпечення:

- Організація диференційованої роботи з учителями, спрямованої на підвищення рівня їхньої психологічної підготовки;
- розробка пакета документів з метою визначення та надання необхідної підтримки обдарованим підліткам;

- створення банку даних зі змістовними характеристиками школярів;
- організація індивідуального підходу та диференційованої роботи з обдарованими учнями;
- навчання обдарованих дітей, вироблення навичок психологічної стабільності та психорегуляції;
- формування вмінь адаптації в соціальному середовищі;
- набуття навичок як лідера, так і виконавця, спілкування на продуктивному рівні;
- формування навичок творчого саморозвитку.

Забезпечення можливостей учителя для реалізації власних творчих здібностей:

- Створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в колективі;
- утвердження демократичного стилю спілкування, творчих дискусій;
- своєчасна позитивна оцінка діяльності вчителя для розвитку в нього почуття задоволення;
- забезпечення соціального захисту вчителя, естетичних умов його праці.

Науково-методичне забезпечення:

- Створення групи соціального та психолого-педагогічного аналізу;
- інформаційне забезпечення програми;
- розробка, адаптація та впровадження навчально-виховних педагогічних технологій, які відповідають віковим особливостям учнів, творчим здібностям і специфічній діяльності школи;
- повне використання можливостей кабінетної системи як науково-методичного центру вивчення предметів;
- проведення психолого-педагогічного аналізу результатів реалізації програми;
- розробка заходів співпраці з Інститутом обдарованої дитини та іншими навчальними закладами.

Матеріально-технічне забезпечення:

- Створення на базі веб-залу науково-методичного центру обдарованої дитини;
- укомплектування електронної бібліотеки з питань специфіки роботи з обдарованими дітьми, укомплектування кабінетів науково-методичною літературою, технічними засобами навчання;
- проектування мережі спонсорського фінансування реалізації програми «Обдарованість» шляхом співпраці з батьківським комітетом та благодійними фондами та організаціями;
- функціонування комп'ютерної системи для створення та подальшого поповнення інформаційного банку даних обдарованості;
- створення сприятливих матеріальних умов для функціонування клубів за інтересами, гуртків, учнівських об'єднань.

IV. Реалізація основних положень Програми

1. Організація роботи:

- Гуртків;
- Літературно-драматичної студії;

- Спецкурсів ;
- Курсів за вибором;
- Факультативів;
- Індивідуальних занять;
- Секцій;
- Лабораторій.

2. Популяризація мети і завдань Програми з обдарованими дітьми, кращих наукових авторських робіт дидактичного, психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу з обдарованими дітьми на батьківських зборах, районних та обласних семінарах, конференціях, ярмарках педагогічних ідей, у ліцейській та районній пресі.

3. Організація системи поетапної діагностики та своєчасного виявлення обдарованих дітей за планом роботи практичного психолога.

4. Поповнення інформаційного банку даних «Обдарованість»

5. Проведення індивідуальних консультацій.

6. Система стимулювання навчальної і громадської діяльності обдарованих дітей (занесення на шкільну дошку пошани, подяки батькам, інформація через роботу шкільного радіо, похвальні грамоти, грошові винагороди, інформація в ліцейській пресі, екскурсії).

7. Організація та зміст виховної роботи

Основні завдання національного виховання школярів:

- Поглиблення культурно-творчого потенціалу діяльності НВК та визначення його ціннісних координат;
- формування національної свідомості;
- формування духовної культури;
- розвиток високого рівня мовної культури;
- розвиток в учнів почуття відповідальності за збереження національних традицій, звичаїв, культурних надбань;
- опора на принцип гуманізму в спілкуванні як основа виховання обдарованої дитини;
- орієнтація на індивідуальні програми розвитку творчої особистості учня.

Міні-проекти програми:

Програма роботи з обдарованими дітьми має бути реалізована через

4 міні-проекти: «Інтелектуальна обдарованість», «Творча обдарованість», «Лідерство», «Спортивна обдарованість», які реалізують вищезазначені завдання, враховуючи види обдарованості учнів:

- 1) інтелектуальну;
- 2) творчо-мистецьку обдарованість;
- 3) спортивно-оздоровчу;
- 4) високий рівень соціалізації (спрямованість на розвиток соціокомунікативних навичок, обдарованості лідера).

Міні-проект «Лідерство»

Модель обдарованого учня:

Особистісні риси учня	Особливості розвитку обдарувань учня, набуті навички, виховані риси
• комунікабельність; • сміливість; • незалежність мислення; • відповідальність; • порядність; • ініціативність; • наполегливість; • цілеспрямованість; • культура спілкування та загальної поведінки; • моральність	впевненість у собі та своїх силах; • здатність гуртувати інших навколо себе та своїх ідей, діяльності; • високий рівень мотивації в досягненні мети; • високий рівень самоорганізації; • високий рівень оптимізації емоційних станів; • високий рівень сформованості пріоритетів «Я і сім'я», «Я і друзі», «Я і Батьківщина», «Я і суспільство», «Я і здоров'я», «Я і творчість», «Я і навчання»

Формування соціальної обдарованості (лідерства):

- учнівська система самоврядування;
- громадські доручення;
- суспільна діяльність;
- соціальні акції.

Міні-проект «Інтелектуальна обдарованість»

Модель обдарованого учня

Особистісні риси учня	Особливості розвитку обдарувань учня, набуті навички, виховані риси
▪ допитливість; ▪ розум і потреба в розумовій праці; ▪ інтенсивність розумової діяльності; ▪ наявність пізнавальної активності; ▪ нестандартність мислення; ▪ наполегливість; ▪ працелюбність; ▪ цілеспрямованість;	▪ розвинений інтелект; ▪ творчий потенціал; ▪ здатність до логічного творчого мислення; ▪ інформаційна ерудиція; ▪ креативність; ▪ здатність до неординарних підходів у вирішенні завдань і проблем; ▪ науковість у роботі;

▪ ініціативність	▪ навички узагальнення, систематизації, аналізу, підсумку; ▪ вміння доводити, конкретизувати, моделювати, прогнозувати
--	---

Формування інтелектуальної обдарованості:

- інтелектуальні конкурси та турніри;
- творчі проекти;
- олімпіади;
- інноваційні технології навчання на уроках;
- індивідуальні консультації;
- самоосвіта

Міні-проект «Спортивна обдарованість»

Модель обдарованого учня

Особистісні риси учня	Особливості розвитку обдарувань учня, набуті навички, виховані риси
▪ наявність фізичного, психічного та морального здоров'я; ▪ гігієнічні навички; ▪ навички безпечної життєдіяльності; ▪ працездатність; ▪ дисциплінованість; ▪ ініціативність	▪ здатність і розвинені традиції здорового способу життя, безпеки життєдіяльності; ▪ здатність до фізичного, морального саморозвитку; ▪ високий рівень саморегуляції психічних процесів, емоційного стану; ▪ здатність до само оздоровлення та потреба в оволодінні оздоровчими технологіями

Формування спортивної обдарованості:

- спортивні секції та гуртки;
- олімпіада;
- спортивні змагання та конкурси;
- військово-патріотичні клуби.

Міні-проект «Творча обдарованість»

Модель обдарованого учня

Особистісні риси учня	Особливості розвитку обдарувань учня, набуті навички, виховані риси
▪ чутливість до прекрасного; ▪ потреба в творчості, мистецькій діяльності;	▪ високий естетичний смак; ▪ високий рівень світовідчуття;

▪ мистецькі задатки; ▪ образне, творче мислення, пам'ять; ▪ багата уява; ▪ працелюбність; ▪ цілеспрямованість; ▪ культура поведінки	▪ здатність до саморозвитку власного таланту; ▪ творчий потенціал; ▪ оригінальність; ▪ продуктивність; ▪ інформаційна ерудиція
--	--

Формування творчої обдарованості:

- творчі гуртки;
- творчі лабораторії;
- юні художники;
- юні поети;
- юні вокалісти.

V. Принципи реалізації програми

Єдність – передбачає спільність мети і завдань кожного з ступенів, наступність і взаємозв'язок між ними, надання усім дітям однакових стартових умов для здобуття загальної середньої освіти незалежно від соціального становища батьків. Школа є невід'ємною ланкою системи безперервної освіти і забезпечує рівень загальноосвітньої підготовки, достатній для подальшого здобуття освіти на наступних її етапах.

Варіативність – означає визнання правомірності різних шляхів реалізації єдиної мети і завдань шкільної освіти на основі застосування різних педагогічних систем і технологій.

Демократичність – визначається відкритістю перед суспільством, участю учнів, їхніх батьків, педагогічного колективу і представників громадськості у розробці та реалізації стратегії і змісту її діяльності, відповідальністю навчального закладу за якість освітніх послуг перед споживачем і державою.

Поєднання національного і загальнолюдського – означає, що домінантою виховного процесу має стати виховання в учнів патріотизму з новим змістовним наповненням. З одного боку, це виховання почуття любові до рідного краю, свого народу, держави, відповідальності за їх майбутнє, а з іншого – відкритість до сприйняття різноманітних культур світу, освоєння фундаментальних духовних цінностей людства – гуманізму, свободи, справедливості, толерантності, культури миру, національного примирення, збереження природи.

Світський характер – означає побудову освітнього процесу на засадах наукових знань, розгляд будь-якого предмету вивчення у відповідності з даними про нього сучасної науки. Втручання в діяльність школи релігійних організацій, пропаганда релігійних віровчень, прилучення учнів до релігійної віри у школі не допускаються. Водночас у процесі вивчення гуманітарних предметів доцільне загальне ознайомлення школярів з релігіями як феноменом загальнолюдської культури.

VI. Очікувані результати від реалізації Програми роботи з обдарованими дітьми

- розробка і впровадження механізму пошуку і відбору обдарованої молоді;
- створення науково-педагогічної інформаційної системи;
- впровадження сучасних педагогічних та інформаційних технологій;
- підвищення професійного рівня педагогів;
- створення системи морального заохочення обдарованій молоді до науково-дослідницької діяльності;
- виховання особистості, збереження традицій і досвіду педагогічного колективу школи.

Одним із найважливіших засобів для виконання Програми є моніторинг динаміки розвитку творчого потенціалу учнів, який здійснюється за напрямками:

- визначення рівня знань учнів з конкретних навчальних дисциплін за допомогою річного директорського тестування; аналіз динаміки цього показника;
- аналіз динаміки ефективності навчання за шкільними статистичними матеріалами семестрової підсумкової успішності;
- вивчення та аналіз динаміки рівня особистісної зрілості та адаптованості учнів за допомогою психологічних досліджень розвитку рівня соціальної особистості учня;
- оцінка професійного потенціалу педагогічного колективу школи за статистичними матеріалами і аналіз його динаміки;
- виявлення рівня розвитку творчих здібностей учнів старших класів за допомогою оригінальних психологічних експрес-методик і аналіз динаміки цього показника, зв'язок його з навченістю та рівнем соціального та особистісного розвитку;
- дослідження психологічних установок, мотивації, ціннісних орієнтацій педагогів школи за допомогою спеціально розроблених анкет, аналіз динаміки цих показників;
- проведення експрес-дослідження соціально-психологічних особливостей розвитку навчального закладу і подальше відстеження динаміки цього розвитку.

Післямова

Програма складається з 4 розділів, кожний з яких охоплює всі напрями роботи щодо виявлення, навчання, виховання і розвитку обдарованої учнівської молоді, допрофесійну підготовку особистості.

Організація навчально-виховного процесу в закладі спрямована не на максимальне навантаження учнів навчальним матеріалом, а на розвиток їх здібностей. Творчість учнів, новизна та оригінальність їхньої навчальної діяльності виявляються тоді, коли вони самостійно ставлять проблему і знаходять шляхи її вирішення. При цьому створюються умови для постійного зростання рівня творчості обдарованих дітей, знаходити оптимальні співвідношення всіх видів їх діяльності, щоб одержати найкращі результати.

Педагогічний колектив усвідомлено працює над створенням освітнього простору закладу як сукупності умов для розвитку особистості. Враховуючи сучасні тенденції, поступово здійснюється перехід до нової педагогічної установки – від ідеї розвитку до ідеї саморозвитку, самоактуалізації всіх учасників освітнього процесу.